

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/114/2018
Identifikačné číslo spisu:	4113228759
Dátum vydania rozhodnutia:	11.07.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Katarína Slováčková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:4113228759.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého Z. A., narodeného X. A. XXXX, bývajúceho u matky, zastúpeného opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Nitra, pracovisko Zlaté Moravce, Sládkovičova 3, dieťa matky E. A., bývajúcej v T. Z., R. N. X, zastúpenej JUDr. Andrejom Garom, advokátom so sídlom v Bratislave, Štefánikova 14, a otca Z. S. A., bývajúceho v T. Z., R. XX, o návrhu starých rodičov Z. A. a P. N. A., L., oboch bývajúcich v T. Z., R. XX, na úpravu styku s maloletým dieťaťom, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 11 P 263/2013, o dovolaní starých rodičov proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 16. novembra 2017 sp. zn. 8 CoP 34/2017 takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. mája 2017 č. k. 11 P 263/2013-197 návrh starých rodičov na úpravu styku s maloletým Z. A. (ďalej len „maloletý“) zamietol a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že starí rodičia maloletého sa podaným návrhom domáhali, aby súd upravil ich styk s maloletým tak, že budú oprávnení stretávať sa s ním v nepárnom týždni v stredu od 10.00 hod. do 19.00 hod., kedy maloletého prevezmú v mieste jeho bydliska a na tom istom mieste ho v stanovenú hodinu matke včas a riadne odovzdajú, s tým, že matka je povinná maloletého na stretnutia so starými rodičmi včas a riadne pripraviť a v stanovenú hodinu odovzdať a v prípade akýchkoľvek prekážok neuskutočnenia súdom upraveného styku včas dohodnúť so starými rodičmi náhradný termín a v tomto termíne im maloletého odovzdať. Na základe vykonaného dokazovania dospel súd prvej inštancie k záveru, že návrh starých rodičov na úpravu styku s maloletým nebol podaný dôvodne. Maloleté deti majú právo nielen na zachovanie vzťahu so svojimi rodičmi, ale aj právo na zachovanie svojej totožnosti a rodinných väzkov v súlade so zákonom (článok 8 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa). Zároveň Dohovor o právach dieťaťa uznáva aj zodpovednosť členov širšej rodiny dieťaťa pri zabezpečení orientácie dieťaťa a jeho usmerňovaní v súlade s jeho rozvíjajúcimi sa schopnosťami (článok 5 Dohovoru o právach dieťaťa).

Súd môže upraviť aj bez návrhu stretávanie blízkych osôb dieťaťa s dieťaťom pri splnení dvoch podmienok: je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa a vyžadujú si to pomery v rodine. V prípade maloletého je zrejmé, že tento sa nestretáva so svojím otcom už od septembra 2014. Neodkladným opatrením Okresného súdu Nitra č. k. 11 P 56/2015-109 zo dňa 4. januára 2017 bol pozastavený výkon práva styku otca s maloletým. Táto skutočnosť by svedčila v prospech podmienky, že úpravu styku so starými rodičmi vyžadujú pomery v rodine, keďže starí rodičia zo strany otca nemajú možnosť stretávať sa s maloletým v rámci jeho styku s otcom, tak ako tomu bolo v minulosti. Pre úpravu styku maloletého dieťaťa s blízkymi osobami musí byť zároveň splnená aj druhá hmotno-právna podmienka - že úprava styku je potrebná v záujme maloletého dieťaťa. Maloletý, ako je zrejmé nielen z tvrdenia jeho matky, ale aj z viacerých znaleckých posudkov a vyjadrenia psychológov, prípadne psychiatrov, odmieta akýkoľvek kontakt so svojím otcom a jeho rodičmi. V ostatnom znaleckom posudku, ktorý sa zaoberal vzťahom maloletého k otcovi a jeho rodičom, boli pomenované aj možné príčiny tohto odmietania. Jednak sú to možné subjektívne negatívne zážitky s otcom, pričom podnety, ktoré ich vyvolali, mohli byť pre otca emočne neutrálne, podprahové, pre maloletého však boli významné z hľadiska získania nepríjemných pocitov, strachov, úzkostí. Svoje negatívne zážitky nemal maloletý následne dostatočne spracované, ošetrované. Ďalší možný dôvod je skutočnosť, že na maloletého zaťažujúco pôsobí konfliktný vzťah jeho rodičov, nátlakové správanie otca, dieťa v rámci svojej vnímavosti cíti napätú atmosféru, ktorá mu navodzuje pocity straty bezpečia, separačnú úzkosť, v dôsledku čoho sa viac primkyna k matke a odmieta otca. Tiež môže mať problémy s tolerovaním odlišného prístupu zo strany matky a otca, pričom u otca môže byť aj hodnotenie výkonu dieťaťa zdrojom problémov. Rolu môže zohrávať aj fakt, že matka má nový partnerský vzťah a partnera matky maloletý prijal a akceptuje ho v mužskej aj otcovskej role. Názory starých rodičov A. na matku maloletého, ktorá maloletému poskytuje sama od narodenia osobnú starostlivosť, plnú istotu a pocit bezpečia a pocit plnej príslušnosti, boli výlučne negatívne, s popisovaním aj takých negatívnych osobnostných vlastností matky, ktoré neboli zistené v rámci žiadneho znaleckého dokazovania. Žiadnym spôsobom nedokázali prejavovať empatiu a porozumenie voči súčasnému zdravotnému stavu dieťaťa a konali s preferenciou vlastných predstáv, čo nie je v záujme maloletého. Obaja starí rodičia majú predstavu o vyriešení tohto zložitého problému (absolútneho odmietania otca a starých rodičov zo strany maloletého) jednoduchým spôsobom, prinavrátením stavu do času, kedy maloletý navštevoval pravidelne ich domácnosť. Ich predstava ako by sa to malo udiť, je ústavné vyšetrenie maloletého, jeho správna diagnostika v nemocnici a to aj napriek tomu, že maloletý bol opakovane podrobený takýmto vyšetreniam. Závery odborných vyšetrení a znaleckých posudkov ale odmietajú akceptovať, nakoľko sú presvedčení, že tieto boli robené na akúsi objednávku matky, prípadne súdu, ktorý má mať záujem na tom, aby maloletý nemal kontakt so svojím otcom a jeho príbuznými. Starým rodičom však uniká podstata celého problému, na ktorý poukazujú všetky znalecké posudky zaoberajúce sa osobnosťou maloletého, a to je disharmónia súvisiaca s náročnejším emočným zvládaním situácie konfliktu medzi jeho rodičmi. Maloletý citlivo vníma celé dianie a reaguje na svoj emočný rozpoloženie, je ovplyvnený konfliktnou atmosférou medzi rodičmi, cíti jej tlak. Tento konfliktný vzťah navodzuje u maloletého narušenie bezpečnej väzby, neistotu, pocit ohrozenia a stratu bezpečia. Maloletý nemá taký adaptačný potenciál, aby bol schopný takúto záťaž bez následkov uniesť, nie je úplne psychicky zdravé dieťa (konštatovanie odborníkov aj znalcov), je zvýšene citlivý, má narušenú koncentráciu pozornosti, prejavuje sa u neho nestálosť, tendencia k impulzívnejším reakciám. Aktuálne prejavuje svoj vzťah k otcovi a jeho rodičom vnútorne konfliktné, negatívne. Jediným riešením zmeny takéhoto prežívania dieťaťa znalci vidia v podstúpení psychologickú intervenciu rodičmi maloletého slúžiacou na úpravu narušených vzťahov medzi jeho rodičmi. Na základe vyššie uvedených skutočností mal súd prvej inštancie za to, že v danom prípade nebola splnená druhá hmotnoprávna podmienka úpravy styku maloletého dieťaťa s blízkymi osobami, a to je záujem maloletého dieťaťa, a preto návrh starých rodičov ako nedôvodný zamietol.

2. Na odvolanie starých rodičov Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 16. novembra 2017 sp. zn. 8 CoP 34/2017 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Keďže odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, obmedzil sa v odôvodnení svojho rozhodnutia len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia a na zdôraznenie jeho správnosti s poukazom na odvolacie dôvody odvolateľov poukázal na to, že záujem maloletého je v tomto konaní

nadradený záujmom odvolateľov, keď je jedným zo zákonných predpokladov úpravy ich styku s maloletým; nesúhlas odvolateľov s výsledkami dôkazných prostriedkov a skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie daný ich iným posúdením veci nie je dôvodom pre zmenu napádaného rozhodnutia. Uviedol, že pre rozhodnutie súdu platí stav v čase jeho rozhodnutia, pričom tento stav s ohľadom na okolnosti na strane maloletého nepotvrdzoval súlad záujmov starých rodičov na stretávaní sa s maloletým so záujmom samotného maloletého, s ohľadom na jeho aktuálny zdravotný a psychický stav. Odvolací súd nevzhliadol, na základe len subjektívnych postojov odvolateľov, dôvod na spochybnenie záverov lekárov a znalcov; predmetom tohto konania nebolo posudzovanie správnosti rozhodnutí vo vzťahu k otcovi maloletého v iných konaniach. Odvolací súd skonštatoval, že súd prvej inštancie svoje skutkové i právne závery riadne odôvodnil, keď nebol povinný vyjadriť sa ku všetkým tvrdeniam odvolateľov. Dodal, že vyjadrenia odvolateľov k osobe konajúcej sudkyne naznačujúce jej účelovosť a protiprávnosť konania vo veci len potvrdzujú ich neschopnosť akceptovať iné názory ako svoje, ktoré jedine považujú za správne. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP a § 52 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali starí rodičia maloletého dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z ustanovení § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Namietali, že odvolací súd nerešpektoval svoj vlastný záver vyjadrený v rozhodnutí z 11. marca 2015 sp. zn. 25 CoP 11/2015, v zmysle ktorého neustálym odlučovaním maloletého nielen od otca, ale aj starých rodičov sa môže vytvoriť nenávratný stav, pričom z vykonaného dokazovania jednoznačne nevyplýva, že by zmena správania maloletého nastala z dôvodu negatívneho správania otca a už vôbec nie starých rodičov k nemu; podľa presvedčenia dovolateľov bola zmena v správaní maloletého len cielene vykonštruovaná matkou. Posledný styk dovolateľov s maloletým sa uskutočnil 7. septembra 2014, odkedy matka dlhodobo dieťa popudzovala proti starým rodičom a otcovi. Do uvedeného dňa bol však vzájomný vzťah otca a starých rodičov s maloletým nadštandardne srdečný, priateľský, empatický. Odvolací súd tieto skutočnosti nevzal na zreteľ; doposiaľ nebolo vykonané dokazovanie v rozsahu skúmania a vyšetrenia maloletého zamerané na to, prečo dieťa odmieta prítomnosť starých rodičov. V napadnutom rozsudku podľa presvedčenia dovolateľov absentujú akékoľvek dôkazy o správaní starých rodičov, ktoré by bolo spôsobilé vyvolať v maloletom strach alebo nevôľu stretávať sa s nimi. V žiadnom z podkladov, z ktorých v danom prípade vychádzali sudy, sa nenachádza relevantné odôvodnenie, prečo súd vyslovil zákaz styku starých rodičov a otca s maloletým. Všetky stanoviská znalcov sú len v rovine hypotetickej. Týmto postupom súdov došlo k bezdôvodnému odobratiu dieťaťa otcovi, jeho súrodencom a starým rodičom a tým k hrubému porušeniu práv dieťaťa. Z uvedených dôvodov žiadali zrušiť rozsudky oboch inštancií a vec vrátiť súdu prvej inštancie s tým, aby nariadil reintegračné psychické liečenie dieťaťa zamerané na prinavrátenie stavu k 7. septembru 2014.

4. Matka vo vyjadrení k dovolaniu poprela existenciu dôvodov, ktoré by zakladali prípustnosť tohto mimoriadneho opravného prostriedku starých rodičov maloletého, ktorí len opakujú svoje domnelé myšlienky, že maloletý je ovplyvňovaný z jej strany a z tohto dôvodu odmieta styk so svojím otcom a s nimi. V tejto súvislosti znova poukázala na závery posledného znaleckého posudku Ústavu pre znaleckú činnosť v Psychológii a Psychiatrii, spol. s r.o., č. 24/2015 zo 6. novembra 2016, v zmysle ktorého znalecké vyšetrenie nepreukázalo, že by bol maloletý doslova ovplyvňovaný jedným rodičom v neprospech druhého rodiča, prípadne že by bol ovplyvňovaný inými osobami a že toto ovplyvňovanie bolo jedinou príčinou odmietania otca a jeho rodiny. Dovolatelia podľa jej názoru neopodstatnene tvrdia, že postoj maloletého k otcovi a jeho rodičom sa zmenil až od 7. septembra 2014 - posudky znalcov potvrdzujú, že už pred týmto dňom maloletý odmietal akýkoľvek kontakt s otcom a jeho rodinou. Z týchto dôvodov navrhla dovolanie starých rodičov odmietnuť, resp. zamietnuť a v zmysle § 55 CMP jej priznať nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci úpravy styku starých rodičov a maloletého dieťaťa, ktoré je od 1. júla 2016 upravené v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní

„neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veci úpravy styku starých rodičov a maloletého dieťaťa; prípustnosť dovolania starých rodičov bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníci konania zastúpení v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3 Cdo 42/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 8 Cdo 99/2017).

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1 Cdo 26/2017, 2 Cdo 154/2017, 3 Cdo 42/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 163/2017, 8 Cdo 73/2017).

10. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma včasnosť podania dovolania, následne, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t.j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP); v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

11. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

12. Podľa § 427 ods. 1 CSP dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej

opravy.

13. Podľa § 121 ods. 1 až 5 CSP lehota podľa tohto zákona môže byť určená podľa hodín, dní, týždňov, mesiacov a rokov. Do plynutia lehoty určenej podľa dní sa nezapočítava deň, keď nastala skutočnosť určujúca začiatok lehoty. Lehoty určené podľa týždňov, mesiacov alebo rokov sa končia uplynutím toho dňa, ktorý sa svojím označením zhoduje s dňom, keď nastala skutočnosť určujúca začiatok lehoty; ak ho v mesiaci niet, posledným dňom mesiaca. Ak koniec lehoty pripadne na sobotu alebo deň pracovného pokoja, je posledným dňom lehoty najbližší nasledujúci pracovný deň. Lehota je zachovaná, ak sa v posledný deň lehoty urobí úkon na súde alebo sa podanie odovzdá orgánu, ktorý má povinnosť ho doručiť; to platí aj vtedy, ak je podanie urobené elektronickými prostriedkami doručené súdu mimo pracovného času.

14. V preskúmvanej veci je z obsahu súdneho spisu zrejmé, že dovolaním napadnuté rozhodnutie, t.j. uznesenie Krajského súdu v Nitre zo 16. novembra 2017 sp. zn. 8 CoP 34/2017 bolo doručené starému otcovi maloletého 7. decembra 2017, starej matke 23. decembra 2017. Vzhľadom k tomu, že v danom prípade nebolo vydané opravné uznesenie, do úvahy neprichádza použitie ustanovenia § 427 ods. 1 (veta druhá) CSP. Starému otcovi tak pripadol koniec dvojmesačnej lehoty na podanie dovolania počítanej od doručenia rozhodnutia na 7. februára 2017 (streda). Dovolanie starých rodičov bolo podané na súde prvej inštancie osobne až 15. februára 2018, teda v prípade starého otca zjavne po uplynutí zákonom stanovenej dvojmesačnej lehoty.

15. Vzhľadom na uvedené, posudzujúc dovolanie starých rodičov v zmysle § 76 CSP, najvyšší súd dovolanie starého otca podľa § 447 písm. a/ CSP ako podané oneskorene odmietol; v ďalšom sa zaoberá dovolaním podaným starou matkou maloletého.

16. Stará matka v dovolaní uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 420 písm. f/ CSP a tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

17. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

18. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

19. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3 Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 8 Cdo 56/2017).

20. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom konaní, potom už „postupom súdu“ zásadne nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (3 Cdo 173/2017, 7 Cdo 150/2017, 8 Cdo 49/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru dovolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) napríklad v konaniach sp. zn. I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018, v ktorých podané sťažnosti odmietol s odôvodnením, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

21. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017).

22. V danom prípade stará matka v dovolaní odvolaciemu súdu vytkla, že nerešpektoval závery, ku ktorým dospel v skoršom rozhodnutí (z 11. marca 2015 sp. zn. 25 CoP 11/2015), t.j. že neustálym odlučovaním maloletého nielen od otca, ale aj starých rodičov hrozí vytvorenie nenávratného stavu. V nadväznosti na túto argumentáciu poukazuje dovolací súd na nález ústavného súdu z 3. septembra 2013 sp. zn. III. ÚS 46/2013, v zmysle ktorého odvolací súd nie je viazaný skôr zaujatým vlastným právnym názorom; odvolací súd môže svoj skorší právny názor zmeniť. Potvrďuje to aj súdna judikatúra, podľa ktorej odvolací súd nepostupuje v rozpore s procesnými predpismi, ak svoj predchádzajúci vo veci vyslovený právny názor zmení a potvrdí rozhodnutie nerešpektujúce skorší právny názor odvolacieho súdu. Aj keď zmena skoršieho právneho názoru odvolacieho súdu je v zásade nežiaduca, nemožno ju považovať za nepatričnú, predovšetkým s ohľadom na ústavnoprávny princíp nezávislosti sudcu, ktorý je vo všeobecnosti viazaný len zákonom.

23. Stará matka v dovolaní namieta nedostatky, ku ktorým podľa jej názoru došlo v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie. Tvrdí, že súdy rozhodli bez ich obstarania, prípadne že niektoré z dôkazov nesprávne vyhodnotili a z výsledkov dokazovania vyvodili nesprávne skutkové závery.

24. Dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom konaní viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu, a nie účastníkov konania. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania (prípadne) nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (viď R 125/1999). V takom prípade môžu byť síce nedostatočne zistené rozhodujúce skutkové okolnosti (čo v konečnom dôsledku môže viesť až k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), táto nesprávnosť ale v zmysle už dávnejšej judikatúry najvyššieho súdu nezakladá vadu zmätočnosti (k tomu viď R 37/1993 a 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134/2010, 6 Cdo 60/2012, 7 Cdo 86/2012 a 7 Cdo 36/2011).

25. Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov, ktoré stará matka naznačuje v dovolaní, nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu zmätočnosti, ktorá by zakladala prípustnosť dovolania. Súdna prax sa ustálila na názore, že ak súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne, táto skutočnosť ale sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania (viď R 42/1993, ale aj 1 Cdo 85/2010, 1 Cdo 18/2011, 3 Cdo 268/2012, 4 Cdo 314/2012, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 104/2010, 7 Cdo 248/2012).

26. K dovolacej námietke starej matky týkajúcej sa nedostatočného vysvetlenia niektorých dôvodov rozhodnutia súdu, prípadne až nepreskúmateľnosti rozsudku dovolací súd pripomína, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci. S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (k tomu viď jeho rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

27. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá len tzv. „inú vadu konania“ (teda nie zmätočnosť) zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

28. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

29. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07). V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Za takú vadu nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

30. Dovolateľka s výhradami k právnym záverom odvolacieho súdu a polemikou s nimi spája svoje presvedčenie, že súdy zasiahli do jej práva na spravodlivý súdny proces. Z hľadiska obsahového (viď § 124 ods. 1 CSP) ale stará matka v tomto smere nenamieta procesné chyby (nesprávnosti procedúry vedenia konania), ale to, že rozhodnutia súdov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Najvyšší súd už dávnejšie dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď primerane R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, zotrval aktuálny judikát R 24/2017.

31. Najvyšší súd vyššie uvedené dopĺňa poukázaním na konštatovanie ústavného súdu v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 196/2014 (ktoré sa síce týkalo právneho stavu do 30. júna 2016, je však naďalej aktuálne), v zmysle ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti.

32. Dovolateľka vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia

právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo od aplikácie a interpretácie procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

33. Vec prejednávajúci senát dovolacieho súdu sa stotožňuje s právnymi závermi vyjadrenými v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016, v zmysle ktorých otázku (ne)prípustnosti dovolania rieši odvolací súd na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ súdu vysvetlí (konkretizuje a doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Tento dôvod prípustnosti sa teda viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola odvolacím súdom rešpektovaná, a to konkrétne v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal už skôr najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach. V uvedenom rozhodnutí najvyšší súd uviedol, že v dovolaní, ktorého prípustnosť vyvodzuje dovolateľ z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Zdôraznil, že sama polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach (o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli). Ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky a bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa (advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa), z vlastnej iniciatívy vyhľadávať všetky rozhodnutia dovolacieho súdu, týkajúce sa danej problematiky a následne posudzovať, či sa odvolací súd odklonil od názorov v nich vyjadrených; v opačnom prípade by dovolací súd uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum, priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 CSP (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., *Civilný sporový poriadok, Komentár*, Praha: C. H. BECK 2016, str. 1382 a tiež 3 Cdo 28/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017, 8 Cdo 50/2017, 8 Cdo 78/2017).

34. V danom prípade stará matka, zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, podala v dovolaní výpočet nesprávností vytýkaných odvolaciemu súdu, nekonkretizovala však právnu otázku, riešením ktorej sa - podľa jej názoru - odvolací súd odklonil od zaužívanej praxe dovolacieho súdu. Prítom v zmysle bodu 16. uznesenia veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1 VCdo 2/2017 platí, že pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho

vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP).

35. Najvyšší súd z uvedených dôvodov odmietol dovolanie starej matky podľa ustanovenia § 447 písm. c/ a f/ CSP.

36. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

37. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.